

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ЕКОНОМІКА ФІРМИ”
(для магістрів)

МАУП

Київ 2005

Підготовлено кандидатом технічних наук, професором МАУП
Т. П. Макарівською

Затверджено на засіданні кафедри економіки
(протокол № 4 від 10.10.04)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Макарівська Т. П. Навчальна програма дисципліни “Економіка фірми”
(для магістрів). — К.: МАУП, 2005. — 15 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Економіка фірми”, теми рефератів, контрольні питання для заліку, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Економіка фірми” розрахована на студентський контингент освітньо-кваліфікаційного рівня “магістр”. Вивчення її пов’язано з питаннями підприємництва, менеджменту, маркетингу і базується на знаннях таких традиційних дисциплін, як економіка підприємства, організація виробництва, планування діяльності підприємства, фінанси тощо.

Мета вивчення курсу – опанувати всі фахові спрямування основних розділів прикладної економіки, організації та ефективного господарювання на рівні підприємства, оволодіти сукупністю теоретичних і практичних знань з діяльності підприємства в сучасних економічних умовах, ознайомитися з розвитком і різноманіттям сучасного підприємництва. Практичні знання набуваються і перевіряються при розв’язанні задач за темами курсу або через тестування.

Основою формування знань, умінь і навичок з навчальної дисципліни “Економіка фірми” є лекції та семінарські заняття. Під час вивчення курсу передбачено форму контролю у вигляді заліку.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН вивчення дисципліни “ЕКОНОМІКА ФІРМИ”

№ пор.	Назва теми
1	Фірма як суб’єкт ринкових відносин
2	Посередницька діяльність
3	Сучасні форми виробничого підприємництва
4	Виробничий потенціал фірми
5	Внутрішні ресурси фірми
6	Інноваційна та інвестиційна політика
7	Стратегія і тактика менеджменту та маркетингу
8	Планування підприємницької діяльності
9	Економічне регулювання підприємницької діяльності
10	Фінанси фірми та їх використання. Економічна безпека фірми

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ЕКОНОМІКА ФІРМИ”

Тема 1. Фірма як суб'єкт ринкових відносин

Сучасний підхід до визначення підприємництва. Концепція підприємництва як сучасної форми господарювання. Функції підприємництва, його суб'єкти, об'єкти і види. Економічні основи розвитку підприємництва в Україні. Господарський кодекс України про підприємництво. Патентування і ліцензування підприємницької діяльності. Функціональна модель підприємництва. Мотивація і напрями діяльності фірми.

Статут фірми, колективний договір. Характеристика зовнішнього і внутрішнього середовища фірми.

Література [2; 3; 10; 11; 19]

Тема 2. Посередницька діяльність

Сутність і місце посередництва в ринковому середовищі України. Суб'єкти посередницької діяльності — фізичні й юридичні особи. Стратегія брокерської діяльності. Економічна роль біржового посередництва. Товарні, фондові, валютні біржі. Біржа праці. Фінансовий менеджмент у посередництві. Оренда. Лізинг. Фінансовий лізинг. Аукціонна торгівля.

Література [3; 4; 7; 11; 19]

Тема 3. Сучасні форми виробничого підприємництва

Організаційні форми виробничого підприємництва. Приватизація та роздержавлення. Основні форми процесу роздержавлення в Україні. Порядок створення фірми. Організаційно-правові форми підприємництва. Мале підприємництво. Форми об'єднань: асоціація, корпорація, консорціум, концерн, холдинг. Фірми з іноземними інвестиціями.

Література [2–4; 7; 14; 16; 19]

Тема 4. Виробничий потенціал фірми

Поняття потенціалу і виробничої функції. Основна мета і фактори виробництва. Визначення кількісних можливостей фірми. Виробничі потужності та їх вибір. Фактори, що впливають на величину виробничої потужності фірми. Фактори, що впливають на рівень використання виробничих потужностей. Особливості формування системи машин на фірмах з різним характером виробництва. Розвиток системи машин фірми. Резерви виробничих потужностей, шляхи їх використання.

Література [1; 3; 4; 7; 10; 12]

Тема 5. Внутрішні ресурси фірми

Поняття про виробничі, фінансові та інформаційні ресурси. Основний капітал фірми, його складові: матеріальні активи (основні фонди), нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції. Оцінка та методи відтворення основних фондів фірми. Амортизація необігових активів та її використання.

Обіговий капітал фірми, його склад і структура. Оцінка матеріальних витрат за методами LIFO, FIFO. Формування та ефективність використання виробничих фондів.

Ресурси праці фірми. Фактори, що впливають на загальний рівень заробітної плати. Фактори, що визначають індивідуальний заробіток. Поняття про номінальну і реальну заробітну плату. Договірне регулювання заробітної плати. Тарифна система. Безтарифна система оплати праці. Ефективність використання ресурсів праці. Мотивація праці.

Інформаційне забезпечення фірми. Види інформації. Поняття про оперативний, бухгалтерський та управлінський облік. Способи і методи відображення господарської інформації.

Література [1; 3; 4; 7; 10; 17]

Тема 6. Інноваційна та інвестиційна політика

Поняття про новацію та нововведення. Сфери використання інновацій. Типи технологічних інновацій: продуктові та про-

цесні. Інвестиції. Класифікація капіталовкладень залежно від обраних цілей. Обґрунтування ефективності та рентабельності капіталовкладень. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності фірми.

Методи оцінки доцільності інвестицій. Оцінка ступеня ризику інвестиційних проєктів. Критична вартість і чутливість варіантів капіталовкладень. Поняття “венчурний бізнес”.

Фінансові інвестиції. Види цінних паперів, порядок їх випуску, обігу і використання. Залучення іноземних інвестицій в підприємницьку діяльність суб'єктів господарювання. Види і форми іноземних інвестицій. Державне регулювання фінансових інвестицій.

Література [2–5; 20]

Тема 7. Стратегія і тактика менеджменту та маркетингу

Поняття менеджменту. Визначення стратегічної мети фірми. Орієнтація фірми на одержання прибутку. Робоче середовище менеджменту: технічна підготовка виробництва продукції, постачання ресурсів, облік, фінансова сфера. Тактична орієнтація менеджменту.

Поняття маркетингу. Вибір (синтез) стратегії маркетингу. Тактика маркетингу. Забезпечення якості і конкурентоспроможності продукції (послуг) фірми. Поняття про цінову стратегію і тактику фірми.

Література [3; 4; 6; 9; 19]

Тема 8. Планування підприємницької діяльності

Планування як функція управління. Головні параметри планування: пріоритети, вибір варіанта, ризик. Методологія планування та її складові. Методи планування: розрахунково-аналітичний, графо-аналітичний, балансовий, економіко-математичне моделювання. Види планування. Механізм планування. Характеристика основних розділів плану діяльності фірми. Бізнес-планування.

Література [1; 4; 7; 11; 19]

Тема 9. Економічне регулювання підприємницької діяльності

Поточні витрати на виробництво. Класифікація витрат. Собівартість. Економічні елементи і калькуляційні статті витрат. Облік витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції. Кошторис і калькуляція. Ціноутворення. Фінансовий результат діяльності фірми. Формування, розподіл і використання прибутку. Система оподаткування в Україні. Облік податку на додану вартість і податку на прибуток. Особливості оподаткування суб'єктів малого підприємництва.

Література [1; 3; 4; 7; 8; 15; 17; 18]

Тема 10. Фінанси фірми та їх використання. Економічна безпека фірми

Фінанси фірми і фінансовий менеджмент. Показники фінансового стану фірми: рентабельність, ділова активність, фінансова стійкість, ліквідність активів. Заходи фірми щодо врегулювання фінансового стану. Реструктуризація і санація. Банкрутство фірми.

Поняття економічної безпеки фірми. Характеристика її складових. Форми та ефективність реалізації національної програми антикризового господарювання.

Література [1; 3–5; 13; 16]

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Господарський кодекс України — основний законодавчий документ, що регулює відносини суб'єктів господарювання.
2. Патентування і ліцензування підприємницької діяльності в Україні.
3. Біржове підприємництво: сучасний стан і перспективи розвитку.
4. Франчайзинг як особлива форма організації бізнесу.
5. Тенденції та напрями адміністративної реформи в Україні.
6. Зарубіжний досвід управління персоналом фірм.
7. Амортизаційна політика фірми в умовах ринку.

8. Сучасні інформаційні технології і програмні продукти, їх правовий захист.
9. Сучасна політика ресурсозбереження.
10. Проблеми вимивання та поповнення обігових коштів на підприємствах України.
11. Сучасне законодавство України щодо залучення й використання іноземних інвестицій.
12. Економічне обґрунтування інвестиційних проектів (на прикладі діяльності конкретної фірми).
13. Основні тенденції та оцінка ефективності організаційних інновацій.
14. Проблеми і розвиток торговельно-посередницької фірми.
15. Досвід диверсифікації виробництва на підприємствах України.
16. Сучасні проблеми соціального захисту працівників підприємств різних форм власності.
17. Тенденції реформування податкової системи України на сучасному етапі.
18. Система стратегічного планування та бізнес-планування в ринкових умовах господарювання.
19. Виробничий та соціальний маркетинг у підприємницькій діяльності.
20. Якість продукції. Міжнародні системи сертифікації продукції.
21. Світовий досвід використання моделей мотивації трудової діяльності на підприємствах (фірмах).
22. Сучасний вибір форм і систем оплати праці на підприємствах різних форм власності в Україні.
23. Політика фірми у сфері ціноутворення (на прикладі діяльності конкретних фірм).
24. Методи планування собівартості продукції на підприємствах різних галузей народного господарства.
25. Шляхи досягнення конкурентоспроможності продукції (послуг) фірми в умовах конкурентної боротьби.
26. Забезпечення фінансової безпеки фірми (на прикладі діяльності конкретних фірм).

27. Малий бізнес в Україні: проблеми становлення, тенденції розвитку.
28. Бізнес-планування в підприємстві.
29. Стратегія і тактика зовнішньоекономічної діяльності фірми.
30. Підприємницькі ризики: види та методи їх вимірювання.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ЗАЛІКУ

1. Підприємництво як сучасна форма господарювання в Україні.
2. Функції підприємництва, його суб'єкти, об'єкти і види.
3. Економічні основи розвитку підприємництва в Україні.
4. Господарський кодекс України про підприємництво.
5. Функціональна модель підприємництва.
6. Мотивація трудової діяльності на підприємствах (фірмах).
7. Статут фірми і колективний договір.
8. Характеристика зовнішнього та внутрішнього середовища фірми.
9. Характеристика суб'єктів посередницької діяльності — фізичних і юридичних осіб.
10. Брокерська діяльність.
11. Біржове посередництво. Товарні, фондові, валютні біржі. Біржа праці.
12. Фінансовий менеджмент у посередництві. Оренда. Лізинг. Фінансовий лізинг.
13. Організаційно-правові форми виробничого підприємництва.
14. Приватизація і роздержавлення. Основні форми процесу роздержавлення в Україні.
15. Порядок створення фірми.
16. Характеристика форм об'єднань: асоціації, корпорації, консорціуму, концерну, холдинга.
17. Особливості створення і функціонування фірми з іноземними інвестиціями.
18. Потенціал і виробнича функція.
19. Виробничі потужності та їх вибір. Фактори, що впливають на величину виробничої потужності фірми.
20. Мета і фактори виробництва. Визначення кількісних можливостей фірми.

21. Особливості формування системи машин на фірмах з різним характером виробництва.
22. Резерви виробничих потужностей, шляхи їх використання. Фактори, що впливають на рівень використання виробничих потужностей.
23. Основний капітал фірми, його складові.
24. Характеристика матеріальних активів (основних фондів). Оцінка і методи їх відтворення.
25. Характеристика нематеріальних активів. Оцінка і методи їх відтворення.
26. Фізичний і моральний знос основних фондів, шляхи його запобігання.
27. Амортизація необігових активів, її використання.
28. Обіговий капітал фірми, його склад і структура.
29. Оцінка матеріальних витрат за методами LIFO та FIFO.
30. Кругообіг обігового капіталу. Показники використання і шляхи прискорення оборотності обігових коштів.
31. Формування та раціональне використання виробничих фондів.
32. Нормування основних елементів обігового капіталу.
33. Служба матеріально-технічного постачання.
34. Ресурси праці фірми та ефективність їх використання.
35. Нормування витрат праці.
36. Основні положення Закону України “Про оплату праці”.
37. Характеристика факторів, що впливають на загальний рівень заробітної плати і визначають індивідуальний заробіток.
38. Номінальна і реальна заробітна плата. Договірне регулювання заробітної плати.
39. Особливості тарифної і безтарифної систем оплати праці.
40. Сучасні методи мотивації праці.
41. Кадрова політика на підприємстві.
42. Інформаційне забезпечення фірми. Сучасні носії та види інформації.
43. Характеристика оперативного, бухгалтерського та управлінського обліку.
44. Інформаційна база оцінки вартості майна фірми.

45. Способи і методи відображення господарської інформації.
46. Сутність понять “новація”, “нововведення”. Сфери застосування інновацій.
47. Типи технологічних інновацій: продуктові і процесні.
48. Показники технічного рівня виробництва. Організаційний прогрес.
49. Методи організації виробництва. Система технічного обслуговування.
50. Науково-технічний прогрес, пріоритетні та спеціальні галузеві напрями.
51. Диверсифікація та конверсія — сучасні форми раціональної організації виробництва.
52. Інвестиції: сутність і класифікація.
53. Структури інвестицій: відтворювальна, технологічна, територіальна, галузева.
54. Методи оцінки доцільності інвестицій.
55. Оцінка ступеня ризику інвестиційних проектів.
56. Критична вартість і чутливість варіантів капіталовкладень.
57. Особливості венчурного бізнесу.
58. Фінансові інвестиції. Види цінних паперів, порядок їх випуску, обігу і використання.
59. Залучення іноземних інвестицій в підприємницьку діяльність. Види і форми іноземних інвестицій.
60. Державне регулювання фінансових інвестицій.
61. Стратегія і тактика менеджменту.
62. Маркетингова діяльність: концепції, стратегія, тактика.
63. Стратегія конкурентних переваг.
64. Планування як функція управління. Головні параметри планування: пріоритети, вибір варіанта, ризик.
65. Методологія планування та її складові.
66. Методи планування: розрахунково-аналітичний, графоаналітичний, балансовий, економіко-математичне моделювання.
67. Характеристика основних розділів плану діяльності фірми.
68. План соціального розвитку фірми.
69. Бізнес-планування.
70. Завдання відділу капітального будівництва.

71. Поточні витрати на виробництво. Класифікація витрат.
72. Критична точка виробництва.
73. Види собівартості продукції. Економічні елементи і калькуляційні статті витрат.
74. Призначення кошторису і калькуляції.
75. Характеристика та особливості відображення в калькуляції загальновиробничих витрат.
76. Облік витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції.
77. Методи ціноутворення.
78. Стратегія прибутків фірми-виробника продукції.
79. Фінансовий результат діяльності фірми.
80. Формування, розподіл і використання прибутку.
81. Система оподаткування в Україні. Облік податку на додану вартість і податку на прибуток.
82. Особливості оподаткування суб'єктів малого підприємництва.
83. Фінанси фірми і фінансовий менеджмент.
84. Показники фінансового стану фірми: рентабельність, ділова активність, фінансова стійкість, ліквідність активів.
85. Заходи фірми щодо врегулювання фінансового стану. Реструктуризація і санація.
86. Банкрутство фірми.
87. Економічна безпека фірми, характеристика її складових.
88. Національна програма антикризового господарювання як складова економічної безпеки суб'єктів господарювання.
89. Форми та ефективність реалізації програми антикризового господарювання.
90. Стратегія і тактика зовнішньоекономічної діяльності фірми.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

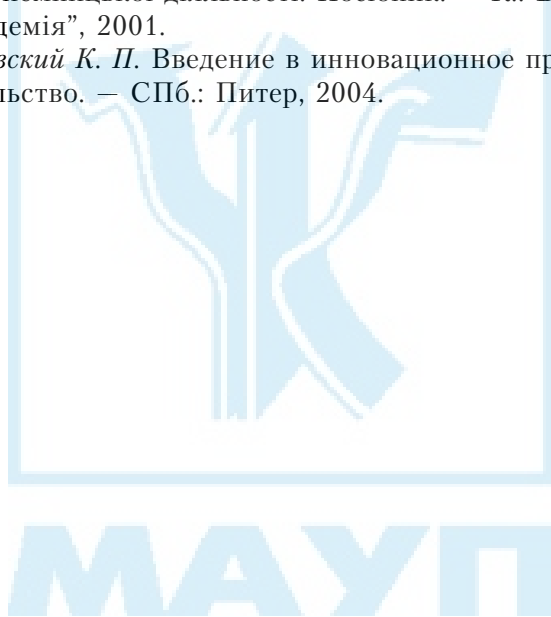
Основна

1. *Бойчик І. М.* Економіка підприємства. — К.: Атіка, 2002.
2. *Господарський кодекс України*: Офіц. текст. — К.: Кондор, 2004.
3. *Економіка виробничого підприємництва*: Навч. посіб. / *Й. М. Пертович, І. О. Будіщева, І. Г. Устінова та ін.*; За ред. *Й. М. Петровича*. — К.: Знання, КОО, 2002.
4. *Економіка підприємства* / За заг. ред. *С. Ф. Покропивного*. — К.: Вид-во КНЕУ, 2000.
5. *Зятковський І. В.* Фінанси підприємств: Навч. посіб. — К.: Кондор, 2002.
6. *Куценко В. М.* Маркетинговий менеджмент: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2003.
7. *Макаровська Т. П., Бондар Н. М.* Економіка підприємства: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. — К.: МАУП, 2003
8. *Панасюк В. М., Ковальчук Є. К., Бобрівець С. В.* Податковий облік: Навч. посіб. — Тернопіль: Карт-бланш, 2002.
9. *Примак Т. О.* Маркетинг: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2004.
10. *Природа фірми*: Походження, еволюція і розвиток / За ред. *О. Е. Вільямсона, С. Дж. Вітнера*; Наук. ред. *В. П. Кузьменко*. — К.: А.С.К., 2002.

Додаткова

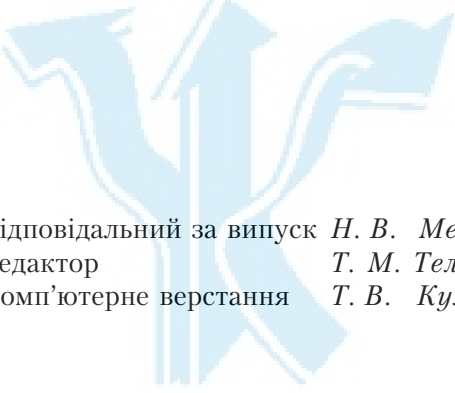
11. *Алейников А. Н.* Предпринимательская деятельность: Учеб.-практ. пособ. — М.: Новое знание, 2003.
12. *Гальчинський А. С., Єщенко П. С., Палкін Ю. І.* Основи економічних знань: Навч. посіб. — К.: Вища шк., 1998.
13. *Євдокимова Н. М., Кірієнко А. В.* Економічна діагностика: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. — К.: Вид-во КНЕУ, 2003.
14. *Задихайло Д. В., Кібенко О. Р., Назарова Г. В.* Корпоративне управління: Навч. посіб. — К.: Еспада, 2003.

15. *Законодавство України про податки і збори з громадян.* — К.: Юрінком Інтер, 2000.
16. *Козаченко Г. В., Воронкова А. Е. та ін. Малий бізнес: стійкість та компенсаторні можливості: Моногр.* — К.: Лібра, 2003.
17. *Калина А. В. Економіка праці: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.* — К.: МАУП, 2004.
18. *Литвиненко Я. В. Податкова політика: Навч. посіб.* — К.: МАУП, 2003.
19. *Мочерний С. В., Устенко О. А., Чеботар С. І. Основи підприємницької діяльності: Посібник.* — К.: Вид. центр “Академія”, 2001.
20. *Яковський К. П. Введение в инновационное предпринимательство.* — СПб.: Питер, 2004.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Економіка фірми”	3
Програмний атеріал до вивчення дисципліни “Економіка фірми”	4
Теми рефератів	7
Контрольні питання для заліку	9
Список рекомендованої літератури	13

Відповідальний за випуск *Н. В. Медведєва*
Редактор *Т. М. Тележенко*
Комп'ютерне верстання *Т. В. Кулік*

Зам. № ВКЦ-2045

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП